

[Ministeren for offentlige arbejder.]

Forslaget tilsigter at imødekomme kommunernes ønske om, at staten også skal være med, når banerne stiller krav til kommunernes kasser. Efter forslaget kan der ved et driftsårs begyndelse på grundlag af det af ministeriet for offentlige arbejder godkendte budget bevilges den enkelte bane et driftslån, der altså er at betragte som en slags forskud på det senere underskudsbidrag for det pågældende driftsår. Lånet kan højst udgøre så stor en del af det for den pågældende bane for vedkommende år godkendte budgetterede underskud, som svarer til $\frac{3}{4}$ af den procentandel, hvormed staten ved den seneste fordeling af statsbidrag i henhold til den eksisterende lovgivning om dækning af vanskeligt stillede privatbaners underskud har ydet bidrag til banerne.

Lånene til de enkelte baner foreslås ydet på visse betingelser, som nærmere vil fremgå af forslaget, navnlig vedrørende tilsvarende långivning fra kommunernes side, samt om, at der må foreligge kommunal garanti for driften i vedkommende driftsår. Det følger af formålet med forslaget, at der ikke kan blive tale om at yde renter for lånebeløb, der senere udlignes i underskuds-dækningsbidraget. Derimod har det været overvejet, om der af lånebeløb, som helt eller delvis skal tilbagebetales, fordi det endelige underskudsbidrag bliver mindre end det udbetalte lån, burde forrentes, men man mener ikke at burde stille forslag herom, dels fordi det formentlig vil være meget sjældent forekommende — underskudsprocentens reduktion til $\frac{3}{4}$ indeholder jo en ikke ringe sikkerhedsmargin — dels fordi det uden som nævnt at have væsentlig reel betydning ville besværliggøre ordningens administration.

Statens bidrag til dækning af banernes underskud i de senere år efter underskudsloven har været følgende: for 1951—52 er ydet banerne et bidrag på 6,2 mill. kr. på grundlag af et samlet underskud på 10,6 mill. kr., svarende til 58,2 pct. For 1952—53 ydedes 7,4 mill. kr., svarende til 56,8 pct. af det samlede underskud. (Grunden til, at dækningsprocenten for det pågældende år er lavere end det foregående år, er, at det gamle lolland-falsterske jernbaneselskab havde anmeldt et underskud på

772 000 kr., som staten dog ikke deltog i dækningen af. Hvis der ses bort fra dette beløb, var statens andel i underskuds-dækningen i dette år 60,3 pct.). For 1953—54 blev underskuddet opgjort til 11,6 mill. kr., og der er bevilget et statsbidrag på knap 7 mill. kr., svarende til ca. 60 pct. af det samlede underskud. Dette sidstnævnte beløb er udbetalt banerne umiddelbart før jul i 1954. For regnskabsåret 1954—55 må man følge den hidtidige fremgangsmåde, hvilket vil sige, at statens bidrag i henhold til underskudsloven for dette driftsår kan ventes udbetalt i december 1955 eller januar 1956. Lovforslaget får først betydning for driftsåret 1955—56 eller for de baner, der har driftsåret som kalenderåret, for året 1955. Dette vil betyde, at der i 1955 vil finde 2 udlodninger sted til banerne, såfremt lovforslaget vedtages.

For 1954—55 er der for privatbanerne budgetteret et underskud på ialt 10,4 mill. kr. Såfremt de procentdele, hvormed staten for driftsåret 1952—53 (1952) har deltaget i de pågældende baners underskud, lægges til grund, ville statsbidraget udgøre 6,5 mill. kr. Det beløb, der for driftsåret 1954—55 (1954) efter de foran angivne regler — såfremt lovforslaget havde angået dette driftsår — kunne blive tale om at yde som midlertidigt driftslån, ville herefter maksimalt være ca. 4,9 mill. kr. Privatbanernes budgetter for 1955—56 foreligger endnu ikke, men det samlede budgetterede underskud kan næppe påregnes at ville blive mindre end 12—14 mill. kr., hvortil som midlertidigt driftslån efter lovforslagets regler ville svare et beløb på 6—7 mill. kr.

Jeg skal sluttelig påny understrege, at det foreliggende lovforslag ikke tilsigter nogen udvidelse af statens støtte til privatbanerne, og dets gennemførelse betyder ikke, at der skal stilles større midler til rådighed til dækning af privatbanernes underskud. Der er alene tale om en a conto-udbetaling på et senere statstilskud, som der haves berettiget forventning om.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale forslaget til det høje folketings velvillige behandling.

Landbrugsministeren (Smørum): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte

[Landbrugsministeren.]

forslag til lov om jordfordeling mellem landejendomme.

For produktionen på en landejendom er det af stor betydning, at tilliggendet er samlet i een lod eller få lodder af hensigtsmæssig form og med god beliggenhed. Det giver korte transportveje, og under den stadig stigende mekanisering er en god form på de enkelte skifter en stor hjælp under det praktiske arbejde i marken.

Jordfordelingsarbejdets formål er at sætte ind, hvor landejendomme har et spredt eller dårligt beliggende jordtilliggende, og gennem hensigtsmæssige jordomlægninger at søge tilliggendet samlet i lodder, der er bedre beliggende i forhold til bygningerne.

Efter genforeningen var en nyudskiftning af jorderne i Sønderjylland et af de spørgsmål, der påkaldte sig lovgivningsmagtens opmærksomhed, og de største og talrigeste opgaver for jordfordelingsmyndighederne ligger stadig i de sønderjyske ejerlav. Jordfordelingsarbejdet udvidedes i 1931 til at omfatte dele af Ribe amt, og efter landvindingsloven i 1940 fulgte i 1941 en fælles jordfordelingslov for hele landet. I det gamle land følges landvindingsarbejdet hyppigt af et arbejde for en bedre jordfordeling, men også anlæg af offentlige veje, jernbaner, afvandingskanaler, regulering af åløb og lignende foranstaltninger, hvor eksisterende marker gennemskæres eller afskæres, medfører behov for en ændret jordfordeling.

Statens støtte i arbejdet for en bedre jordfordeling ydes ligeligt til husmandsbruget, bønderbruget og det større brug, men i praksis danner jordfordelingslovgivningen et vigtigt supplement til den øvrige jordlovgivning, og der finder et nøje samarbejde sted mellem jordfordelingskommissionerne, statens jordlovsudvalg, de matrikulære myndigheder og det sønderjyske præstegårdsudvalg.

Det foreliggende lovforslag tilsigter en videreførelse af jordfordelingsloven af 1949, der skal underkastes revision senest i denne folketingsssamling.

Forslaget er udformet på grundlag af de erfaringer, der er indhøstet under jordfordelingskommissionernes arbejde efter den gældende lov, og jeg skal med hensyn til de enkelte bestemmelser i forslaget tillade

mig at henvide til de udførlige bemærkninger, der er knyttet til forslaget.

Efter forslagets §§ 2—7 vil de større jordfordelingssager i vidt omfang blive berigtiget ved kendelse, der binder lodsejere, panthavere og andre rettighedshavere over de ejendomme, der indgår i jordfordelingen, til at respektere jordomlægningen.

Denne fremgangsmåde er allerede under den gældende lov den normale. Anvendelsen af kendelser medfører en væsentlig enklere berigtigelse af de hyppigt meget komplicerede jordomlægninger i matrikel og tingbog, og det er først og fremmest denne virkning, man tilsigter ved anvendelsen af kendelser. Kendelser har endnu ikke været anvendt som tvangsmiddel overfor uvillige lodsejere, og jeg skal yderligere anføre, at man ikke under administrationen af den gældende lov i eet eneste tilfælde har været ude for protest mod en jordfordeling fra en kredit- eller hypotekforening, bank eller sparekasse.

Også fremover må det forudsættes, at statens indsats i jordfordelingsarbejdet i videst muligt omfang koncentrerer sig om at fremme frivillige jordfordelingsforanstaltninger mellem enige lodsejere. Ikke desto mindre er det nødvendigt at opretholde regler, der kan binde den enkelte til foranstaltninger, der ønskes af lodsejernes flertal. En mangel af tvangsregler vil gøre det muligt for en enkelt vrangvillig lods-ejer at tiltvinge sig en urimelig økonomisk eller anden fordel på statens eller de øvrige lodsejeres bekostning. Det skal i denne forbindelse anføres, at den gældende lovs regel, hvorefter en lodsejer kan tilpligtes at indgå i en jordfordeling med et areal svarende til indtil 15 pct. af ejendommens grundværdi, foreslås skærpet til en pligt til at indgå med et areal indtil 25 pct. af ejendommens grundværdi, således at arealet ombyttes med tilsvarende og mindst lige så velbeliggende vederlagsjord.

Endvidere skal jeg fremhæve forslagets regler om statens långivning i forbindelse med jordfordelinger. Lån til opførelse af bygninger på ejendomme, der udflyttes i forbindelse med jordfordelinger, må efter den gældende lov højst udgøre 50 000 kr., medmindre folketingets finansudvalg i enkelttilfælde giver tilslutning til højere lån. Efter den stigning i byggeomkostningerne,

[Landbrugsministeren.]

der har fundet sted siden 1949, er disse byggelån ofte utilstrækkelige, og efter forslaget søges tilvejebragt en lånegrænse, svarende til statshusmandslovens byggelån med tillæg af installationslån for det enkelte finansår. Denne lånegrænse svarer for det kommende finansår til et største normallån på 54 500 kr., undtagelsesvis og for større landbrug dog indtil 61 500 kr.

Efter forslaget søges hjemmel til undtagelsesvis at yde et beløb, svarende til $\frac{1}{5}$ af byggelånet, som tilskud til byggeriet og mod tilsvarende nedskrivning af lånets hovedstol.

Samtidig foreslås pantsætningsgrænsen for byggelån og finansieringslån, som efter den gældende lov svarer til ejendomsskyldværdien og løsorets skatteværdi, forhøjet med 20 pct. af ejendomsskyldværdien.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings velvillige behandling.

Jeg skal dernæst tillade mig at fremsætte forslag til lov om tillæg til lov om opførelse af arbejderboliger på landet. (Vedrørende ejerskifter).

Allerede i 1938 ved rigsdagens behandling af det første forslag til lov om opførelse af arbejderboliger på landet blev det stærkt fremhævet, at hovedformålet med en lovgivning af denne art er at medvirke til at dæmme op for flugten fra land til by ved at skabe boligforhold for arbejderne på landet, der ikke står tilbage i sammenligning med byernes boligforhold.

For at fremme dette formål har staten dels årlig stillet midler til rådighed til opførelse af nye boliger, dels søgt at hindre, at de allerede opførte boliger i videre omfang ved ejerskifte blev unddraget de arbejdere, boligerne er bestemt for.

Man har således allerede fra første færd i lovgivningen om opførelse af arbejderboliger på landet haft bestemmelser, der forhindrede, at de opførte boliger ved ombygning eller tilbygning, ved indrettelse af erhvervsvirksomhed, gennem arealforøgelse eller på anden måde skifter karakter. Siden 1943 har staten endvidere haft en art forkøbsret i tilfælde af ejerskifter, hvor køberen ikke opfylder betingelserne for at overtage statslånene.

Det vigtigste middel, som staten har rådet over, til ved ejerskifte at søge disse ejendomme bevaret på de arbejderes hænder, som boligerne er bestemt for, har imidlertid været kravet om statslånenes indfrielse, når en arbejderbolig overtages af en ukvalificeret køber.

Dette ville sikkert under en rolig prismæssig udvikling have været et ret effektivt middel til at modvirke, at disse boliger sælges til ukvalificerede og bedrebemidlede kredse, fordi den arbejder, der kunne overtage de billige og langfristede statslån, havde mulighed for prismæssigt at hævde sig i konkurrencen med ukvalificerede købere, som kun kunne regne med at få betydeligt mindre og dyrere lån i det almindelige lånemarked.

Denne lovgivning har jo imidlertid eksisteret under et stærkt stigende prisniveau, og interessen i at lade statslånene indestå ved ejerskifte bliver mindre og mindre, jo større prisstigningen har været i tiden fra boligens opførelse til dens salg.

Sælgerne vil herefter i mange tilfælde have interesse i at unddrage sig statens kontrol med salgssummens størrelse ved at indfri statslånene og sælge til købere, der vil give en god pris og en høj udbetaling, og disse købere tilhører ikke den mindre-bemidlede befolkningsgruppe, som arbejderboligerne bygges til.

Ved statslånenes indfrielse, der frit kan ske, bortfalder statens forkøbsret. Staten har i 20 år efter statslånenes indfrielse kontrol med, at de boliger, der er opført siden 1943, ikke skifter karakter. Denne kontrol kan dog ikke udbedre den skade, der er sket ved en arbejderboligs overgang på forkerte hænder.

Hidtil er der sket indfrielse af statslånene på 822 af de godt 8 000 arbejderboliger, som er opført på privat indkøbt jord siden 1938.

Under disse omstændigheder må regeringen anse det for påkrævet, at man nu tager afgørende skridt til at bremse denne allerede ret fremskredne udvikling, som med tiden ville kunne udviske de værdifulde mål, man har sat sig med lovgivningen om opførelse af arbejderboliger på landet.

Det foreliggende lovforslag tager sigte på at forhindre, at arbejderboliger, der er op-